

MARGARET
ATWOOD

ÎNAINTE DE EDEN

Traducere din limba engleză de
GABRIELA NEDELEA

CORINT
FICTION

PARTEA ÎNTÂI

Vineri, 29 octombrie 1976

ELIZABETH

N-am nici cea mai mică idee despre cum s-ar cuveni să-mi trăiesc viața. Habar n-am cum o fac ceilalți. Tot ce știu e cum trăiesc eu, de fapt: ca un melc jupuit. Și asta nu-mi aduce parale.

Îmi vreau cochilia înapoi, mi-a trebuit prea multă vreme s-o construiesc. Mi-ai luat-o cu tine, pe unde-oi fi tu. Erai bun la extirpări. Vreau o cochilie precum o rochie cu paiete, făcută din bănuți de cinci și de zece cenți și de un dolar, din argint, aranjați în straturi, precum solzii de tatu. Un vibrator blindat. Impermeabilă; ca o pelerină de ploaie franțuzească.

Ce bine era să nu fiu nevoită să mă gândesc la tine! Ai vrut să mă impresionezi; ei, bine, nu mă simt impresionată, mă simt scârbită. Ai făptuit un lucru dezgustător, copilăresc și stupid. O isterie, să zdrobești o păpușă, dar n-ai făcut decât să-ți sfărâmi propriul cap, propriul trup. Intențiile ți-au fost al naibii de bune și, cu siguranță, nu voi mai putea vreodată să mă răsucesc în pat fără să simt trupul acela alături de mine – nu propriu-zis acolo, însă tangibil, așa, ca un picior amputat. Expulzat, dar cu locul încă dureros. Ai vrut

să plâng, să jelesc, să stau într-un balansoar cu o batistă tivită cu negru, cu ochii șiroind sânge. Dar nu plâng, sunt furioasă. Sunt atât de furioasă, încât te-aș putea ucide. Dacă n-ai fi făcut-o tu însuși deja.

Elizabeth stă lungită pe spate, cu hainele impecabile pe ea, cu pantofii aranjați unul lângă altul pe carpeta de alături, un oval împletit, cumpărat de la Nick Knack's, cu patru ani în urmă, pe când o mai interesau încă amenajările interioare, covorașe garantat autentice, din zdrențe răsucite, de pe vremea bunicii. Stă cu brațele întinse pe lângă ea, cu picioarele apropiate, cu ochii deschiși. Tot ce vede e o frântură de tavan. Prin câmpul ei vizual trece o crăpătură mică, din care se ițește alta, mai fină. N-o să se întâmple nimic, n-o să se deschidă nimic, fisura nu se va căsca, nu se va despica și n-o să iasă nimic prin ea. Nu înseamnă decât că tavanul trebuie iar zugrăvit, nu anul acesta, la anu'. Elizabeth se străduiește să se concentreze asupra cuvintelor „la anu'”, dar își dă seama că nu e în stare.

Din stânga se întrezărește o spuză de lumină; dacă întoarce capul, o să vadă fereastra cu plante agățătoare, cu storul chinezesc din bambus, rulat pe jumătate. A telefonat după prânz la birou și le-a spus că n-o să vină. Face asta cam des; are nevoie de serviciu.

Nu se află înlăuntrul ei. E undeva, între trupul care-i zace amorțit în pat, pe pledul indian cu imprimeuri, pe tigri și flori, îmbrăcată cu un pulover negru, pe gât, o fustă dreaptă, tot neagră, cu chiloți mov, sutien bej ce se încheie în față și o pereche de ștrampi, din aceia ce se vând în ouă de plastic, și tavanul cu fisurile sale cât firul de păr. Se vede pe sine

acolo, o închegare a aerului, precum albumina. Ceea ce iese atunci când fierbi un ou și-i crapă coaja. Știe de vidul de partea cealaltă a tavanului, care nu e același cu etajul doi, unde stau chiriașii. Departe, ca un tunet firav, copilul lor dă de-a dura bile de marmură pe dușumea. Vidul negru soarbe aerul cu un șuierat ușor, abia auzit. Ar putea fi trasă într-acolo ca fumul.

Nu-și poate mișca degetele. Se gândește la mâinile ei întinse pe lângă ea – mănuși de cauciuc: se gândește să-și forțeze oasele și carnea să pătrundă în formele acelea, deget cu deget, ca aluatul.

Prin ușa pe care o lăsase întredeschisă, din obișnuință, mereu primitoare, ca serviciul de urgențe dintr-un spital, așteptând chiar și în clipa aceasta să audă pocnete, trosnete, țipete, se strecoară mirosul de dovleac prăjit. Copilele ei și-au aprins felinarele, deși mai sunt două zile până la Halloween. Și nici măcar nu s-a întunecat încă, cu toate că lumina de la capul ei pălește. Le place atât de mult să se travească, să-și pună măști și costume și să alerge pe străzi, printre frunzele moarte, ca să le bată străinilor la uși și să le întindă pungile de hârtie. Câtă speranță! Mai demult, o înduioșă efervescentă asta, bucuria asta sălbatică, pregătirea de dinainte ce dura săptămâni întregi, îndărătul ușii închise a camerei lor. Mai demult toate acestea răsuceau ceva în ea, precum o cheie. Anul acesta, le simte departe. Un perete de sticlă silențios al salonului pentru lăuze din spitalul unde s-a aflat, pe rând, pentru fiecare, uitându-se la gurițele acelea trandafirii cum se deschideau și se închideau, la chipurile ce se contorsionau.

Le vede, o văd. Ele știu că ceva nu merge. Politețea, eschivarea lor îi dau fiori, pentru că e impecabilă.

*

Nu mă scapă din ochi. Nu ne scapă din ochi pe niciunul, de ani de zile. Și de ce nu s-ar pricepe la asta? Se comportă de parcă totul ar fi normal și, poate, pentru ele, chiar e normal. Curând vor vrea să mănânce, iar eu am să le pregătesc cina. Am să mă dau jos din pat și-am să prepar mâncarea, iar mâine am să le conduc la școală, după care am să mă duc la birou. E ordinea firească.

Elizabeth gătea, și încă foarte bine. Pe vremea când o interesau și covoarele. Gătește și acum, curăță de coajă niște lucruri și le încălzește pe altele. Unele se întăresc, celelalte se înmoaie; albul se transformă în cafeniu. Treaba merge înainte. Dar când se gândește la mâncare, nu percepe culorile strălucitoare, roșu, verde, portocaliu, prezentate în *The Gourmet Cookbook*. Ci le vede ca pe ilustrațiile din articolele acelea din reviste care-ți arată câtă grăsime se află în micul tău dejun. Albușuri moarte, firicele albe de șuncă, unt alb. Pui, copturi și fripturi modelate din slănină fadă. Pentru ea, acum, așa e gustul tuturor mâncărilor. Cu toate acestea, mănâncă; mănâncă peste măsură, împovărându-se.

Se aude un ciocănit ușor: Elizabeth își coboară privirile. Vede, în oglinda ovală, cu ramă de stejar, de deasupra măsuței de toaletă, cum se deschide ușa – întunericul de dincolo de ea, chipul lui Nate săltând ca un balon livid. Intră în încăperea, rupând firul invizibil pe care îl întinde ea peste prag, ca să-l țină afară, și întoarce capul. Îi zâmbește.

— Cum te simți, iubire? zice el. Ți-am adus un ceai.

Vineri, 29 octombrie 1976

NATE

În ceea ce-i privește, el nu mai știe ce înseamnă cuvântul „iubire”, deși îl rostesc întruna amândoi. De dragul fetelor. Nu-și amintește când începuse să bată la ușa ei sau când încetase s-o mai considere și a lui. Când le mutaseră pe copile, pe amândouă, în aceeași încăpere, iar el preluase patul vacant. Patul vacant, așa-i zicea ea pe-atunci. Acum îi zice patul de rezervă.

El așază ceașca de ceai pe noptieră, alături de radioul cu ceas care o trezește în fiecare dimineață, cu știrile vesele de la micul dejun. E și o scrumieră, fără chiștoace; ce-o căuta acolo? Ea nu fumează. Deși Chris fuma.

Când dormea Nate în camera aceasta, erau scrum, chibrituri, ochelari, bănuți din buzunarele lui. Îi păstrau într-un borcan de unt de arahide și își cumpărau mici daruri cu ei, unul altuia. Bani nechibzuiți, așa-i numea ea. Și acum își golește buzunarele de mărunțiș, în fiecare seară; se strâng precum căcărezele de șoareci pe tăblia biroului din încăperea unde stă, camera lui personală. Camera ta personală, așa-i zice ea, de parcă ar vrea să-l țină acolo.

Își ridică privirile spre el, cu chipul lipsit de culoare, cu ochii încercănați, cu un surâs șters. N-are de ce să-și dea osteneala, dar se străduiește mereu.

— Mulțumesc, iubire, zice ea. Mă scol imediat.

— Dacă vrei, fac eu cina în seara asta, zice Nate, din dorința de a fi de ajutor, iar Elizabeth acceptă apatic.

Lipsa ei de reacție, faptul că nu-l încurajează îl înfurie, dar nu zice nimic, se întoarce și închide încetiușor ușa în urma lui. A avut și el o inițiativă, iar ea se comportă ca și cum n-ar însemna nimic.

Nate se duce în bucătărie, deschide frigiderul și cotrobăie prin el. E ca și cum ar scotoci printr-un sertar cu haine puse claie peste grămadă. Resturi în borcane, muguri de fasole stricați, spanac pe cale să putrezească într-o pungă de plastic, ce emană mirosul acela de compost în descompunere. Nu-și face iluzii că Elizabeth o să-l curețe. Altădată o făcea. Acum, curăță orice altceva, dar nu frigiderul. O să facă el ordine acolo, mâine sau poimâine, când o să-i vină la îndemână.

Între timp, va trebui să improvizeze ceva pentru cină. Nu e mare scofală, a ajutat adesea la gătit, dar mai demult – se gândește la asta ca la vremurile de odinioară, ca la o epocă romantică apusă, cum ar fi un film Disneyland despre cavalierism – aveau mereu provizii. Acum el e cel care face cumpărăturile, cărând o plasă-două acasă, în coșul de la bicicletă, dar uită câte ceva și ziua rămâne lacunară: fără ouă, fără hârtie igienică. Atunci e nevoit să trimită copilele la magazinul din colț, unde totul e mai scump. Mai demult, înainte să vândă mașina, nu era o problemă. O ducea pe Elizabeth o dată pe săptămână, sâmbăta, și o ajuta să depoziteze conservele și pachetele congelate, când ajungeau acasă.

Nate scoate spanacul fleșcăit din sertarul pentru legume și îl duce la lada de gunoi; mustește de-o zeamă verde. Numără ouăle: nu sunt destule pentru omletă. Va trebui să facă iar macaroane cu brânză, ceea ce e în regulă, de vreme ce copilele le adoră. Lui Elizabeth n-o să-i placă, dar o să le mănânce, o să le înfulece absentă, de parcă ar fi ultimul

lucru la care să se gândească, zâmbind ca un martir perpelit la foc mic, holbându-se dincolo de el, la pereți.

Nate amestecă și rade pe răzătoare; amestecă și rade. Din țigară, i se desprinde un crâmpei de scrum, gata-gata să-i cadă în oală. Nu e vina lui că Chris și-a zburat creierii cu o armă automată. O armă automată: asta spune totul despre genul de extravaganță, de isterie, pe care le-a socotit totdeauna lipsite de gust la Chris. El, unul, s-ar fi folosit de un pistol. Asta dac-ar fi fost s-o facă. Ceea ce îl înnebunește e privirea pe care i-a aruncat-o ea când au primit telefonul: *Cel puțin, el a avut curajul. Cel puțin el a fost serios.* N-a spus-o, bineînțeles, dar sigur face comparație între ei, îl judecă în defavoarea lui, pentru că trăiește încă. Un fătălău, pentru că e în viață. N-are boașe.

Deși, în același timp, tot fără s-o spună, știe că dă vina pe el pentru tot ce s-a întâmplat. Dac-ai fi așa și pe dincolo, dac-ai fi făcut asta sau aia – habar n-are ce – atunci nu s-ar fi întâmplat așa ceva. N-aș fi fost constrânsă, forțată, obligată... așa vede ea lucrurile, că, în ceea ce-o privește, el a dat greș, iar această greșeală a lui, nedefinită, a transformat-o într-o masă tremurătoare de carne nevolnică, gata să se lipească precum o ventuză de primul nebun ce ar trece pe lângă ea și i-ar spune: Ai țâțe frumoase. Sau orice altceva i-o fi spus Chris ca s-o facă să-și descheie Capsa Iubirii a suti-enului. Mai degrabă, probabil, ceva de genul: Ai ramificații frumoase. Așa sunt șahiștii. Nate știe: a fost și el jucător de șah. Nu-și poate explica în ruptul capului de ce femeile consideră jocul de șah sexy. Unele dintre ele...

Așa că se împlinește o săptămână de la acea noapte, de când își petrece după-amiezile acolo, lungită în patul ce fusese al lui, pe jumătate al lui, iar el îi tot aduce cești cu ceai, câte una, în fiecare zi. Ea le acceptă cu acea privire de

lebădă muribundă – privire ce-l scoate din minți și îl face să cedeze. E vina ta, iubitele, dar ai voie să-mi aduci cești cu ceai. O fărâmă de caință. Și o aspirină din baie și un pahar cu apă. Mulțumesc. Acum pleacă undeva și simte-te vinovat. Iar el se lasă fraierit. *Ca un băiat bun ce e.*

El, nu ea, Elizabeth, a fost cel care a trebuit să se ducă să identifice cadavrul. După privirile ei îngrozite, nici n-aveai cum să te aștepti să faci una ca asta. Așa că se supusese și se dusese. Acolo, în apartamentul acela în care nu mai intrase decât de două ori, dar unde ea se ducea de cel puțin două ori pe săptămână, în ultimii doi ani, el, căznindu-se să nu vomite, luându-și inima-n dinți să se uite, simțise că era și ea prezentă, în încăpere cu ei, o curbură a spațiului, un înger de pază. Mai degrabă așa, decât Chris. Nu se mai putea vorbi de cap. Călărețul fără cap. Dar recognoscibil. Expresia lui Chris nu constase nicicând în fața aceea a lui lătăreață, greoaie; nu ca în cazul majorității oamenilor. Ci în trup. Capul fusese mereu o pacoste pentru el, din acest motiv Chris alesese, probabil, să-și zboare creierii, în loc să tragă în altă parte din el. N-ar fi vrut nicicum să-și mutileze corpul.

O dușumea, o masă, o tablă de șah lângă pat – patul unde zăceau trupul și mădularele, după cum s-a spus; celălalt corp al lui Nate, unit cu el prin acea legătură subtilă, acea gaură din spațiu controlată de Elizabeth. Chris se îmbrăcase în costum cu cravată, cu o cămașă albă. Gândindu-se la acel ceremonial – la mâinile butucănoase înnodând cravata, potrivindu-și-o în oglindă, Doamne, pantofii erau lustruiți impecabil – lui Nate i-a venit să plângă. Și-a vârat mâinile în buzunarele sacoului; degetele i s-au încleștat pe bănuți, pe cheia casei. „Există vreun motiv pentru care a lăsat numărul dumneavoastră pe masă?” a spus cel de-al doilea polițist.

„Nu”, a răspuns Nate. „Presupun că pentru că i-am fost prieteni.” „Amândoi?” a întrebat primul polițist. „Da”, a zis Nate.

Janet intră în bucătărie, în timp ce el vâra caserola în cuptor.

— Ce-avem la cină? întreabă ea, adăugând „tati”, ca și cum ar fi vrut să-i reamintească cine e.

Brusc, întrebarea i se pare lui Nate atât de sfâșietoare, încât, o clipă, nu e în stare să răspundă. E o întrebare din vremuri de altădată, din vremuri de odinioară. I se încețoșează privirea. Îi vine să dea de pământ cu caserola și s-o ridice pe Janet, s-o ia în brațe; dar n-o face, ci închide ușurel ușa cuptorului.

— Macaroane cu brânză, zice el.

— Mmmm, face ea, cu glas reținut, depărtat, imitând plăcerea. Cu sos de roșii?

— Nu, zice el, n-am găsit în frigider.

Janet își trece degetul mare de-a lungul mesei de lemn din bucătărie, scoțând un zgomot strident. O face de două ori.

— Mami se odihnește? întreabă ea.

— Da, îi răspunde Nate. Apoi, așa, aiurea: I-am făcut o ceașcă cu ceai.

Își duce mâna la spate și se sprijină de blatul de bucătărie. Știu amândoi ce să evite.

— Atunci, zice Janet cu un glas de adult mititel, pe curând. Se întoarce și iese pe ușă.

Lui Nate îi vine să facă ceva, să acționeze cumva, să spargă cu mâna fereastra de la bucătărie. Numai că de partea cealaltă a geamului e un panou. Asta l-ar neutraliza. Orice ar face acum ar fi absurd. Ce înseamnă a zdrobi o fereastră, față de a-ți zbura creierii? *E pus la colț*. Să fi fost un plan ticluit de ea și tot nu-i ieșea atât de bine.

Vineri, 29 octombrie 1976

LESJE

Lesje rătăcește prin preistorie. Sub un soare mai portocaliu decât fusese vreodată al ei, în mijlocul unei câmpii luxuriante, mlăștinoase, cu plante cu tulpini groase și ferigi uriașe, paște o turmă de stegozauri cu carapace osoasă. La marginile acestui grup, la adăpostul lor, dar fără nicio legătură cu ei, se află câțiva camptozauri mai înalți și mai delicați. Precauți, neliniștiți, își înalță din când în când căpșoarele, ridicându-se pe picioarele dindărăt, să amușineze aerul. Dacă apare vreun pericol, sunt primii care vor da alarma. Mai aproape de ea, o turmă de pterozauri ce planează printre copacii-ferigă. Lesje se ghemuiește pe cel mai de sus mănunchi de crengi al unuia dintre arborii aceștia, uitându-se prin binoclu, fericită, detașată. Niciunul dintre dinozauri nu-i acordă nici cea mai mică atenție. Dacă se întâmplă s-o zărească sau s-o amușineze, n-au s-o bage, oricum, în seamă. Le e atât de străină, încât nu vor fi capabili să se concentreze asupra ei. Când aborigenii au zărit corăbiile căpitanului Cook, le-au ignorat, pentru că știau că așa ceva nu avea cum să existe. Iată al doilea lucru bun în a fi invizibil.

Lesje știe, când reflectează la asta, că probabil nu toată lumea are aceeași idee când vine vorba de o fantezie

liniștitoare. Oricum, pentru ea așa e; mai ales când, odată ajunsă acolo, își ia libertatea să încalce fără jenă orice versiune oficială a realității paleontologice pe care o alege. În general, are o privire limpede, obiectivă și destul de doctrinară în timpul orelor de muncă, ceea ce, simte ea, justifică extravaganța ei aici, în smârcurile din jurasic. Amestecă erele, adaugă culori: de ce nu un stegozaur cu buline roșii și galbene, în loc de griurile și marourile mohorâte postulate de experți? Dintre care, păstrând proporțiile, face și ea parte. De-a lungul flancurilor de camptozauri apar și dispar pâlpâiri pastelate, rozalii spre roșu, mov, roz pal ce reflectă emoții, la fel ca în cazul pulsațiilor cromatoforilor de pe pielea caracatițelor. Doar când mor, camptozaorii devin cenușii.

La urma urmei, nu e chiar așa ieșit din comun; e obișnuită cu cromatica unor șopârle moderne mai exotice, ca să nu mai vorbim de variațiile mamiferelor, cum ar fi fesele mandrililor. Cu siguranță, acele tendințe bizare se trag de undeva.

Lesje știe că regresează. În ultima vreme, o face foarte des. E reminiscența unui vis cu ochii deschiși, din copilărie și de la începutul adolescenței, pus deoparte în favoarea altor speculații. E-adevărat, oamenii le-au luat locul dinosaurilor atât în capul ei, cât și în timpul geologic; numai că gândul la ființele umane nu-i aduce nicio satisfacție. Oricum, acea parte a vieții sale a devenit stabilă, pentru moment. Stabilă la modul deficitar. În clipa aceasta, *oameni* înseamnă William. William îi consideră pe amândoi așezați. Nu vede niciun motiv să se schimbe vreodată ceva. Și, dacă se gândește mai bine, nici Lesje. Numai că nu mai visează cu ochii deschiși la William, chiar dacă se căznește; și nici nu-și amintește cum era pe vremea când o făcea. A visa la William cu ochii deschiși e, oarecum, o contradicție în termeni. Nu acordă prea multă importanță acestui fapt.

În preistorie, nu există bărbați, nu există alte ființe umane, cu excepția câte unui spectator singuratic ocazional, așa, ca ea, turist sau refugiat, ghemuit, cu binoclu, în feriga sa personală, văzându-și de treaba lui.

Sună telefonul, iar Lesje tresare. Deschide brusc ochii, mâna ce ține cana cu cafea țâșnește în aer, într-un gest de apărare. Face parte dintre cei care tresar exagerat la orice zgomot brusc, le spune ea prietenilor. Se consideră o persoană timorată, o erbivoră. Tresare când apare cineva îndărătul ei și când fluieră supraveghetorul de la metrou, chiar și când e conștientă că e acolo și că urmează să fluiere. Unora dintre prietenii ei li se pare înduioșător, însă își dă seama că pe alții, pur și simplu, îi irită.

Dar ei nu-i place să irite pe nimeni, așa că se străduiește să se controleze, chiar și când nu e nimeni de față. Își așază cana cu cafea pe masă – o să șteargă ce-a vărsat mai încolo – și se duce să răspundă la telefon. Nu știe la cine se așteaptă să-i răspundă, cine ar vrea ea să fie. Conștientizează că sunt două lucruri diferite.

Când ridică receptorul, linia e deja deschisă. Bâzâitul din telefon e al orașului, reverberează dincolo de panoul de sticlă, amplificat de steurile de ciment ce-o înfruntă și unde trăiește ea însăși. Locuiește suspendată pe-o stâncă. La etajul paisprezece.

Lesje ține un minut receptorul în mână ascultând bâzâitul de parcă ar fi un glas. Apoi îl pune în furcă. În niciun caz nu e William. Nu i-a telefonat niciodată fără să aibă ceva de zis, fără un mesaj pragmatic. Trec pe la tine. Ne întâlnim la. Mi-e imposibil s-ajung la. Hai să mergem la. Iar mai târziu,

când s-au mutat împreună, Mă întorc la. Și, în ultima vreme, Nu vin acasă înainte de. Lesje o ia drept un semn de maturitate a relației lor faptul că n-o deranjează absențele lui. Știe că lucrează la un proiect important. Evacuarea canalelor. Îi respectă munca. Și-au promis totdeauna să-și ofere unul altuia toată libertatea.

E a treia oară. De două ori, săptămâna trecută, și o dată, acum. În dimineața aceasta le-a spus așa, în treacăt, fetelor, femeilor de la serviciu, dezvelindu-și dinții într-un zâmbet fugar, ca să arate că nu-și face griji, după care și-a acoperit imediat gura cu mâna. E de părere că are dinții prea mari pentru fața ei: o fac să pară schiloadă, înfometată.

Era și Elizabeth Schoenhof acolo, la bufetul unde se duceau ele la zece jumătate, când nu aveau prea mult de lucru. Ea lucrează la Proiecte Speciale. Se văd destul de mult, pentru că fosilele sunt una dintre cele mai populare atracții ale muzeului, iar lui Elizabeth îi place să-și vâre nasul pe-acolo. De data asta, venise la masa lor ca să-i spună că are nevoie de puțin material pentru o serie de vitrine. Voia să juxtapună câteva articole mici din Canadiana¹ și obiecte naturale din același areal geografic. *Artefacte și ambient*, așa le numea ea. Ar putea folosi niște animale împăiate, împreună cu topoarele și capcanele pionierilor, și câteva oase fosilizate, pentru atmosferă.

— E o țară veche, a zis ea. Vrem ca oamenii să vadă asta.

Lesje e împotriva acestui gen de promovare eclectică, cu toate că-și dă seama de utilitatea ei. Publicul larg. Totuși, e o trivialisare, iar Lesje încercase un dezacord lăuntric, în

¹ Termen ce desemnează obiecte (cărți, documente și artefacte), idei sau activități legate de Canada, de poporul și de cultura ei (n. tr.).

clipa când Elizabeth a întreat-o, în felul acela al ei materno-competent, dacă nu i-ar putea găsi vreo câteva fosile realmente interesante. De parcă n-ar fi toate fosilele interesante! Lesje i-a spus politicos c-o să vadă ce poate să facă.

Elizabeth, expertă în a cataloga reacțiile altora, lucru pentru care Lesje nutrește o oarecare stimă – ea, una, simte că nu e în stare de asta – i-a explicat prevenitoare că s-a referit la ceva interesant din punct de vedere vizual. I-ar fi realmente recunoscătoare pentru asta, a zis.

Lui Lesje, sensibilă totdeauna la recunoștința celorlalți, i-a crescut inima. Dacă Elizabeth voia niște falange uriașe și un craniu sau două, era bine-venită. Și-apoi, arăta groaznic – albă ca varul, deși toată lumea zicea că face față minunat. Lesje nu-și poate închipui cum ar proceda în locul ei, așa că nu e în stare să-și imagineze cum s-ar descurca. Bineînțeles, știa toată lumea, scrisese în ziare, iar Elizabeth nu se străduise prea mult să ascundă faptele în timpul derulării acelei întâmplări.

Toți evitau cu osârdie să aducă vorba de Chris sau de altceva legat de el, de față cu Elizabeth. Lesje s-a trezit clipind când Elizabeth a zis că voia să folosească o placă cu cremene în vitrină. Ea, una, n-ar fi ales arme. Dar, probabil, aceste puncte nevralgice erau necesare, aparțineau modalității ei de a face față atât de bine. Cum să te descurci fără ele?

Ca să schimbe vorba, a zis cu vioiciune:

— Să vă spun ceva! Primesc niște telefoane anonime.

— Obscene? a întreat Marianne.

Lesje i-a răspuns că nu.

— Tipul nu face decât să sune, iar când răspund, închide.

— Probabil că greșește numărul, a zis Marianne, cu ceva mai puțin entuziasm.

— De unde știi că e un tip? a întrebat-o Trish.

— Scuzați-mă, a zis Elizabeth.

S-a ridicat, a stat o clipă, apoi s-a întors și a pornit-o cu pas egal, ca o somnambulă, spre ieșire.

— Groaznic, a zis Trish. Cred că se simte cumplit.

— Am spus ceva greșit? a întrebat Lesje.

Nu intenționase asta.

— Păi, nu știai? a zis Marianne. El îi telefona așa. Cel puțin o dată pe noapte, în ultima lună. După ce a demisionat de-aici. I-a spus ea lui Philip Borroughs, of, cu mult înainte să se întâmple. Ai zice că știa că asta prevestește ceva.

Lesje roșise și-și dusesese mâna la obraz. Mereu era câte ceva ce nu știa. Acum Elizabeth o să creadă c-o făcuse intenționat și-o s-o urască. Nu-și putea închipui cum de îi scăpase taman această mică bârfă. Probabil că discutaseră despre asta chiar aici, la masă, iar ea nu fusese atentă.

Lesje se întoarce în camera de zi, se așază în fotoliu, alături de locul unde vărsase cafeaua, și își aprinde o țigară. Nu trage fumul în piept când fumează. În schimb, își ține mâna dreaptă dinaintea gurii, cu țigara între primele două degete, sprijinindu-și-l pe cel mare de linia maxilarului. În felul acesta, poate să vorbească și să râdă fără probleme, clipind prin fumul ce se înalță și-i intră în ochi. Ochii sunt punctul ei forte. Înțelege de ce femeile poartă voaluri, până la jumătatea feței, în țările din Orientul Mijlociu. Nu e vorba de modestie. Uneori, când e singură, își acoperă cu una dintre fețele ei de pernă înflorate jumătatea de jos a feței, trecându-și-o peste piramida nazală – nasul acela puțin cam lung, cam prea coroiat pentru țara aceasta. Ochii ei întu-necați, aproape negri, o privesc enigmatic din oglinda din baie, pe deasupra florilor albastre și liliachii.